

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk

Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Stimulansz

Postbus 2758
3500 GT Utrecht

Koningin Wilhelminalaan 5
3527 LA Utrecht

Telefoon (030) 298 28 00

info@stimulansz.nl
www.stimulansz.nl

KvK 27 19 43 11

Stimulansz, in opdracht van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens van het ministerie van SZW en VWS

Datum: 4-11-2020

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding.....	4
Inkomen arbeidsongeschiktheid	5
Ziektewet	5
Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (Wet-WIA)	5
Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)	6
Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong).....	6
Wet op de zorgtoeslag	7
Werkloosheid	8
Werkloosheidswet (WW).....	8
Behoeftigheid en werk.....	9
Participatiewet	9
Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	10
Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).....	10
Wet inkomensvoorziening oudere werklozen (IOW)	10
Ouderdom	12
Algemene ouderdomswet (AOW).....	12
Overlijden.....	13
Algemene nabestaandenwet (Anw)	13
Inkomensaanvullende toeslag	14
Toeslagenwet	14
Zorg.....	15
Zorgverzekeringswet.....	15
Wet langdurige zorg	15
Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015.....	15
Kinderen.....	16
Jeugdwet	16

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Algemene Kinderbijslagwet.....	16
Wet op het kindgebonden budget	16
Wet arbeid en zorg	16
Wet Kinderopvang	17
Wonen	18
Huisvestingswet 2014	18
Wet basisregistratie personen	18
Wet op de huurtoeslag	18
Onderwijs	19
Wet studiefinanciering 2000	19
Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten	20
Schulden	21
Wet gemeentelijke schuldhelpverlening	21
Faillissementswet	21
Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek ((Beschermings)bewind)	21
Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (beslagvrije voet)	21
Status	22
Wet inburgering	22
Vreemdelingenwet 2000	22
Wet arbeid vreemdelingen	22
Strafrecht etc.	23
Wetboek van strafvordering (Vordering benadeelde partij)	23
Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder)	23
Belastingen	24
Algemene wet inzake rijksbelastingen	24
Wet op de inkomstenbelasting 2001	24
Overig	25
Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen	25

Inleiding

Mensen in multiprobleemsituaties kunnen zo klem komen te zitten tussen regels van verschillende instanties dat er geen weg omhoog lijkt te zijn. Hun bestaanszekerheid brokkelt af. De situatie is vaak zo complex dat ook de hulpverleners vastlopen. Het Programma Maatwerk probeert oplossingen te vinden voor professionals in de uitvoering. Ook zij zitten vaak klem tussen regels en instanties.

Toch is het soms mogelijk om binnen de bestaande regelgeving een oplossing te vinden die effectief en redelijk is. Dit boekje beoogt hier een bijdrage aan te leveren. Het is een inventarisatie van alle hardheidsclausules die in de diverse wetten van het sociaal domein zijn opgenomen.

Gelijktijdig laat deze inventarisatie de complexiteit zien waar de uitvoering voor staat. Het gebruik van hardheidsclausules is niet altijd de oplossing in multiprobleemsituaties. Daar is meer voor nodig. Maar het bestaan van de clausules en de mogelijkheid ze toe te passen kan wellicht in een aantal situaties wel tot een oplossing leiden.

Leeswijzer

De wetten zijn geclusterd op thema. Per wet is aangegeven of de wet een generieke hardheidsclausule bevat of niet. Daarnaast zijn per wet eventuele andere afwijkingsbevoegdheden weergegeven. Enkel de afwijkingsbevoegdheden in verband met bijzondere omstandigheden of dringende redenen zijn opgenomen. De 'standaard' verplichtingen om maatwerk te leveren en rekening te houden met de omstandigheden van het individu niet. U kunt het betreffende artikel lezen door op de link te klikken.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Inkomen arbeidsongeschiktheid

Ziektewet

Generieke hardheidsclausule

De ziektewet bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 30a lid 2 Zw](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** afzien indien daarvoor **dringende redenen** zijn.
- [Artikel 33 lid 6 Zw](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.
- [Artikel 45 lid 4 Zw](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 45a lid 8 Zw](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.

Aanvulling: het begrip dringende redenen wordt in de wet niet nader ingevuld. Het begrip wordt in de uitvoeringspraktijk en de jurisprudentie zeer restrictief uitgelegd: dringende redenen worden niet of nauwelijks aanwezig geacht.

Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (Wet-WIA)

Generieke hardheidsclausule

De Wet-WIA bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 64 lid 10 WIA](#)
Indien de toepassing van het eerste lid zou leiden tot **kennelijke hardheid**, is het UWV bevoegd het recht op **een uitkering op grond van deze wet ambtshalve vast te stellen**.
- [Artikel 76 lid 3 WIA](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** zijn, kan het UWV geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** afzien.
- [Artikel 77 lid 6 WIA](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het UWV besluiten **geheel of gedeeltelijk** van terugvordering af te zien.
- [Artikel 88 lid 5 WIA](#)
Het UWV kan afzien van het opleggen van een **maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 91 lid 8 WIA](#)
Het UWV kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.

Aanvulling: het begrip dringende redenen wordt in de wet niet nader ingevuld. Het begrip wordt in de uitvoeringspraktijk en de jurisprudentie zeer restrictief uitgelegd: dringende redenen worden niet of nauwelijks aanwezig geacht.

Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO)

Generieke hardheidsclausule

De WAO bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 29 lid 3 WAO](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 29a lid 8 WAO](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 34 lid 6 WAO](#)
Indien de toepassing van het derde lid zou leiden tot **kennelijke hardheid**, is het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen bevoegd **de uitkering ambtshalve toe te kennen**.
- [Artikel 36a lid 2 WAO](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** als bedoeld in het eerste lid af te zien.
- [Artikel 57 lid 6 WAO](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.' Dit artikel ziet op terugvorderingen die voortvloeien uit artikel 36 a WAO

Aanvulling: het begrip dringende redenen wordt in de wet niet nader ingevuld. Het begrip wordt in de uitvoeringspraktijk en de jurisprudentie zeer restrictief uitgelegd: dringende redenen worden niet of nauwelijks aanwezig geacht.

Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong)

Generieke hardheidsclausule

De Wajong bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 1a:11 lid 4 Wajong](#)
Indien de toepassing van het eerste lid zou leiden tot **kennelijke hardheid**, is het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen bevoegd **het recht op arbeidsongeschiktheidsuitkering ambtshalve toe te kennen**.
- [Artikel 2:13 lid 3 Wajong](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan [artikel 2:11, eerste lid, onderdeel c](#), buiten toepassing laten of daarvan afwijken voor zover toepassing, gelet op het belang van het **eindigen van het recht op arbeidsondersteuning indien de jonggehandicapte buiten Nederland gaat wonen**, zal leiden tot een **onbillijkheid van overwegende aard**.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

- [Artikel 2:58 lid 3 Wajong](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn, kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** afzien.
- [Artikel 2:59 lid 5 Wajong](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.
- [Artikel 2:67 lid 3 Wajong](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten van het opleggen van een **maatregel** af te zien.
- [Artikel 2:69 lid 8 Wajong](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 3:18 lid 2 Wajong](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** als bedoeld in het eerste lid af te zien.
Hoofdstuk 3 ziet op de Wajongers die zijn ingestroomd voor 2010.
- [Artikel 3:28 lid 9 Wajong](#)
Indien de toepassing van het vierde lid zou leiden tot **kennelijke hardheid**, is het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen bevoegd de **uitkering ambtshalve toe te kennen**.
- [Artikel 3:39 lid 3 Wajong](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 3:40 lid 8 Wajong](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 3:56 lid 6 Wajong](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.

Aanvulling: voor wat betreft de invulling van het begrip dringende redenen wordt aangesloten bij de formulering die geldt voor de WW.

Wet op de zorgtoeslag

De Wet op de zorgtoeslag kent geen generieke of specifieke hardheidsclausule en afwijkingsbevoegdheid.

Werkloosheid

Werkloosheidswet (WW)

Generieke hardheidsclausule

De WW bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 22a lid 2 WW](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het UWV besluiten geheel of gedeeltelijk van **herziening** of **intrekking** af te zien.
- [Artikel 27 lid 8 WW](#)
Het UWV kan afzien van het **opleggen van een maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 27a lid 8 WW](#)
Het UWV kan afzien van het **opleggen van een bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 36 lid 6 WW](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het UWV besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.
- [Artikel 62 lid 2 WW](#)
De werknemer heeft of de nagelaten betrekkingen hebben geen recht op uitkering indien de aanvraag om een uitkering is ingediend nadat 26 weken zijn verstreken na de dag waarop de werkgever is komen te verkeren in een toestand als bedoeld in artikel 61. Het UWV is bevoegd in **bijzondere gevallen** af te wijken van de eerste zin.
Dit betreft de **toekenning van de uitkering bij betalingsonmacht** van de werkgever na het einde van het dienstverband.

Aanvulling: het begrip dringende redenen wordt in de wet niet nader ingevuld. Het begrip wordt in de uitvoeringspraktijk en de jurisprudentie zeer restrictief uitgelegd: dringende redenen worden niet of nauwelijks aanwezig geacht.

Behoeftigheid en werk

Participatiewet

Generieke hardheidsclausule

De generieke hardheidsclausule van de Participatiewet vinden we in artikel 16:

- [Artikel 16:](#)
 1. Aan een persoon die geen recht op bijstand heeft, kan het college, gelet op alle omstandigheden, in afwijking van deze paragraaf, **bijstand verlenen** indien **zeer dringende redenen** daartoe noodzaken.
 2. Het eerste lid is niet van toepassing op andere vreemdelingen dan die, bedoeld in artikel 11, tweede en derde lid.

Het begrip zeer dringende redenen wordt in de uitvoeringspraktijk en jurisprudentie zeer restrictief uitgelegd. Het wordt in de regel alleen toegepast als er sprake is van een acute noodsituatie. Dat wil zeggen: een situatie die van levensbedreigende aard is of blijvend ernstig lichamelijk of psychisch letsel of invaliditeit tot gevolg kan hebben.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 9, tweede lid](#)

Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn, kan het college in **individuele gevallen tijdelijk ontheffing** verlenen van een verplichting als bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en c. Zorgtaken kunnen als dringende redenen worden aangemerkt, voorzover hiermee geen rekening kan worden gehouden door middel van een voorziening als bedoeld in artikel 7, eerste lid, onderdeel a.
- [Artikel 18, tiende lid](#) en 47c, elfde lid
Het college [De Sociale verzekeringsbank] stemt een op te leggen **maatregel** of een opgelegde maatregel af **op de omstandigheden van de belanghebbende en diens mogelijkheden om middelen** te verwerven, indien naar zijn oordeel, gelet op bijzondere omstandigheden, **dringende redenen** daartoe noodzaken.
- [Artikel 18a, zevende lid](#) en 47g, zevende lid
Het college [De Sociale verzekeringsbank] kan **afzien van het opleggen van een bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 40, derde lid aanhef en onder c](#)

Geen **opschorting** vindt plaats indien: daarvoor naar het oordeel van het college **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 49, aanhef en onder b](#)

In afwijking van artikel 13, eerste lid, onderdeel g, kan het college **bijzondere bijstand** verlenen: indien daartoe **zeer dringende redenen** bestaan en de in onderdeel a genoemde mogelijkheid geen uitkomst biedt.
- [Artikel 58, achtste lid](#)

Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het college besluiten **geheel of gedeeltelijk van terugvordering** af te zien.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)

Generieke hardheidsclausule

De IOAW bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 20a, zevende lid](#)
Het college kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 25, zevende lid](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het college besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** als bedoeld in het eerste lid af te zien.
- [Artikel 37a, eerste lid](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn, kan het college in individuele gevallen tijdelijk **onthefing verlenen van een of meer verplichtingen als bedoeld in artikel 37**. Zorgtaken kunnen als dringende redenen worden aangemerkt, voorzover hiermee geen rekening kan worden gehouden door middel van een voorziening als bedoeld in artikel 34, eerste lid, onderdeel a.

Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)

Generieke hardheidsclausule

De IOAZ bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 20a, zevende lid](#)
Het college kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 25, zevende lid](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het college besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** als bedoeld in het eerste lid af te zien.
- [Artikel 37a, eerste lid](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn, kan het college in individuele gevallen tijdelijk **onthefing verlenen van een of meer verplichtingen als bedoeld in artikel 37**. Zorgtaken kunnen als dringende redenen worden aangemerkt, voorzover hiermee geen rekening kan worden gehouden door middel van een voorziening als bedoeld in artikel 34, eerste lid, onderdeel a.

Wet inkomensvoorziening oudere werklozen (IOW)

Generieke hardheidsclausule

De IOW bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 4, derde lid](#)
Het **recht op uitkering** kan niet worden vastgesteld over perioden gelegen voor 26 weken voorafgaand aan de dag waarop de aanvraag om uitkering werd ingediend. Het UWV is bevoegd in **bijzondere gevallen** af te wijken van de vorige zin.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

- [Artikel 9, tweede lid](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** zijn, kan het UWV geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** afzien.
- [Artikel 19, zesde lid](#)
Het UWV kan afzien van het opleggen van een **maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 21, achtste lid](#)
Het UWV kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 35, vierde lid](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het UWV besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.

Ouderdom

Algemene ouderdomswet (AOW)

Generieke hardheidsclausule

De AOW bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 16, lid 2 AOW](#)
In afwijking van het bepaalde in het eerste lid kan een ouderdomspensioen niet vroeger **ingaan** dan een jaar vóór de dag waarop de aanvraag werd ingediend of vóór de dag waarop ambtshalve toekenning plaatsvond. De Sociale verzekeringsbank kan voor **bijzondere gevallen** van het bepaalde in de vorige volzin afwijken.
- [Artikel 17a lid 2 AOW](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan de Sociale verzekeringsbank besluiten geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** af te zien.
- [Artikel 17b lid 4 AOW](#)
De Sociale verzekeringsbank kan afzien van het **opleggen van een maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 17c lid 8 AOW](#)
De Sociale verzekeringsbank kan afzien van het **opleggen van een bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 24 lid 5 AOW](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan de Sociale verzekeringsbank besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.

Overlijden

Algemene nabestaandenwet (Anw)

Generieke hardheidsclausule

De Anw bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 14 lid 5 Anw](#)
De Sociale verzekeringsbank kan, in afwijking van het vierde lid, **een langere termijn** vaststellen indien de toepassing wat de termijn van zes maanden betreft, **zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard**. Dit artikel heeft betrekking op het recht op uitkering bij een uitsluitingsgrond vanwege het voeren van een gezamenlijke huishouding.
- [Artikel 16 lid 4 Anw](#)
De Sociale verzekeringsbank kan, in afwijking van het derde lid, een **langere termijn** vaststellen indien de toepassing wat de termijn van zes maanden betreft, **zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard**.
- [Artikel 33, lid 4 Anw](#)
Het recht op **uitkering wordt niet vastgesteld over perioden gelegen voor één jaar voorafgaand** aan de dag waarop de Sociale verzekeringsbank de aanvraag om uitkering heeft ontvangen. De Sociale verzekeringsbank is bevoegd in **bijzondere gevallen** af te wijken van de eerste volzin.
- [Artikel 34 lid 2 Anw](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan de Sociale verzekeringsbank besluiten geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** af te zien.
- [Artikel 38 lid 4 Anw](#)
De Sociale verzekeringsbank kan afzien van het **opleggen van een maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 39 lid 7 Anw](#)
De Sociale verzekeringsbank kan afzien van het **opleggen van een bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 52 lid 2 Anw](#)
De Sociale verzekeringsbank is bevoegd in **bijzondere gevallen** ten gunste van de nabestaande of het ouderloos kind af te wijken van de termijn van drie maanden.
- [Artikel 53 lid 5 Anw](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan de Sociale verzekeringsbank besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering af te zien**.
- [Artikel 67 lid 3 Anw](#): Van de persoon, bedoeld in het eerste lid, die op de dag van inwerkingtreding van deze wet een gezamenlijke huishouding voert anders dan ten behoeve van de verzorging van een hulpbehoevende en deze gezamenlijke huishouding nog steeds voert op 31 december 1997, wordt de nabestaandenuitkering met ingang van 1 januari 1998 verminderd tot een bedrag van 30% van het bruto-minimumloon, waarop in mindering wordt gebracht een uitkering als bedoeld in het eerste lid, onderdeel b. Deze nabestaandenuitkering wordt verhoogd tot 70% van het netto-minimumloon met ingang van de eerste dag van de maand dat de nabestaande voor 1 juli 1998 geen gezamenlijke huishouding meer voert. **De Sociale verzekeringsbank kan indien de toepassing van de tweede zin wat de datum 1 juli 1998 betreft, tot een onbillijkheid van overwegende aard leidt, een latere datum vaststellen.**

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Inkomensaanvullende toeslag

Toeslagenwet

Generieke hardheidsclausule

De Toeslagenwet bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 11a, tweede lid TW](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** af te zien.
- [Artikel 14, vierde lid TW](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 14a, achtste lid TW](#)
Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afzien van het opleggen van een **bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 20, vijfde lid TW](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Zorg

Zorgverzekeringswet

Generieke hardheidsclausule

De Zorgverzekeringswet bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Zorgverzekeringswet bevat geen afwijkingsbevoegdheid of hardheidsclausule in bijzondere gevallen.

Wet langdurige zorg

Generieke hardheidsclausule

De Wlz bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wlz bevat geen afwijkingsbevoegdheid of hardheidsclausule in bijzondere gevallen.

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) 2015

Generieke hardheidsclausule

De Wmo 2015 bevat geen generieke hardheidsclausule

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wmo 2015 bevat geen afwijkingsbevoegdheid of hardheidsclausule in bijzondere gevallen.

De Wmo 2015 is een raamwet, waarbij gemeenten beleidsvrijheid hebben om, binnen de door de wet gestelde grenzen, de omvang en de inhoud van het lokale voorzieningenpakket te bepalen.

Kinderen

Jeugdwet

Generieke hardheidsclausule

De Jeugdwet bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Jeugdwet bevat geen afwijkingsbepalingen of hardheidsclausules in bijzondere gevallen.

De Jeugdwet is een raamwet, waarbij gemeenten ruimte hebben om binnen de grenzen van de wet eigen keuzes te maken en zo de ondersteuning af te stemmen op de vraag.

Algemene Kinderbijslagwet

Generieke hardheidsclausule

De Akw bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 14a lid 2 Akw](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan de Sociale verzekeringsbank besluiten geheel of gedeeltelijk van **herziening of intrekking** af te zien.
- [Artikel 17 lid 4 Akw](#)
'De Sociale verzekeringsbank kan afzien van het **opleggen van een maatregel** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn'.
- [Artikel 17a lid 7 Akw](#)
De Sociale verzekeringsbank kan afzien van het **opleggen van een bestuurlijke boete** indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn.
- [Artikel 22 Akw](#)
De kinderbijslag die niet in ontvangst is genomen of is ingevorderd binnen drie maanden na de dag van betaalbaarstelling, wordt niet meer betaald. De Sociale verzekeringsbank is bevoegd **in bijzondere gevallen ten gunste van degene aan wie de kinderbijslag wordt betaald af te wijken** van de in de eerste volzin genoemde drie maanden.
- [Artikel 24 lid 5 Akw](#)
Indien daarvoor **dringende redenen** aanwezig zijn kan de Sociale verzekeringsbank besluiten geheel of gedeeltelijk van **terugvordering** af te zien.

Wet op het kindgebonden budget

Generieke hardheidsclausule

De Wet op het kindgebonden budget bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wet op het kindgebonden budget bevat geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Wet arbeid en zorg

Generieke hardheidsclausule

De Wazo bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 3:5, tweede lid](#)
In geval van **buitengewone omstandigheden** als bedoeld in de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden kan Onze Minister van Defensie voor de militaire ambtenaar **afwijken** of doen afwijken van de artikelen 3:1, 3:1a en 3:2.
Dit betreft de mogelijkheid om af te wijken van zwangerschaps- en bevallingsverlof, de overgang daarvan op de partner in geval van overlijden van de moeder en adoptieverlof in het geval de noodtoestand is afgekondigd.
- [Artikel 3:11, vierde lid](#)
Indien de aanvraag niet tijdig wordt gedaan, wordt de uitkering uitsluitend toegekend voor zover het tijdvak waarin sprake was van recht op uitkering in verband met zwangerschap en bevalling, adoptie of pleegzorg, valt in het jaar voorafgaand aan de datum van aanvraag. Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan in **bijzondere gevallen ten gunste van** de werknemer of gelijkgestelde **afwijken** van de eerste zin.
- [Artikel 3:12, vierde lid](#)
Indien de aanvraag niet tijdig wordt gedaan, wordt de uitkering uitsluitend toegekend voor zover het tijdvak waarin sprake was van recht op uitkering in verband met zwangerschap en bevalling, adoptie of pleegzorg, valt in het jaar voorafgaand aan de datum van aanvraag. Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan in **bijzondere gevallen ten gunste van** de gelijkgestelde **afwijken** van de eerste zin.
- [Artikel 3:22, tweede lid](#)
Indien de aanvraag niet tijdig wordt gedaan, wordt de uitkering uitsluitend toegekend voor zover het tijdvak waarin sprake was van recht op uitkering in verband met zwangerschap en bevalling, valt in het jaar voorafgaand aan de aanvraag. Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan in **bijzondere gevallen ten gunste van** de vrouwelijke zelfstandige of de vrouwelijke beroepsbeoefenaar op arbeidsovereenkomst **afwijken** van de eerste zin.

Wet Kinderopvang

Generieke hardheidsclausule

De Wet Kinderopvang bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wet Kinderopvang bevat geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Wonen

Huisvestingswet 2014

Generieke hardheidsclausule

De Huisvestingswet 2014 bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Huisvestingswet 2014 bevat geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Wet basisregistratie personen

Generieke hardheidsclausule

De Wet brp bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wet basisregistratie personen bevat geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Wet op de huurtoeslag

Generieke hardheidsclausule

De Wet op de huurtoeslag bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De wet op de huurtoeslag bevat geen specifieke hardheidsclausules.

Onderwijs

Wet studiefinanciering 2000

Generieke hardheidsclausule

- [Artikel 11.5 WSF 2000](#)

Onze Minister kan voor bepaalde gevallen de wet buiten toepassing laten of daarvan afwijken voor zover toepassing gelet op het belang dat deze wet beoogt te beschermen, zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Het eerste lid is niet van toepassing op:

- a. het begrip partner,
- b. het begrip toetsingsinkomen,
- c. het begrip vreemdeling, en
- d. artikel 1.8.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 2.7a, onder c WSF 2000](#)

In afwijking van onderdeel b wordt, indien artikel 4.14, eerste lid, toepassing vindt, de **termijn** van 10 jaren, genoemd in onderdeel b, **verlengd** met de duur van de in dat artikel bedoelde **bijzondere omstandigheden**.

Dit biedt de mogelijkheid om de studiefinanciering beroepsonderwijs ook meer dan 10 jaar na de eerste maand waarin studiefinanciering is ontvangen te verstrekken, als sprake is van bijzondere omstandigheden (voor de duur van die bijzondere omstandigheden).

- [Artikel 2.13, derde lid WSF 2000](#)

In afwijking van het eerste lid, onderdeel b, wordt, indien artikel 5.16, eerste lid, toepassing vindt, de **termijn** van 10 jaren, genoemd in het eerste lid, onderdeel b, **verlengd** met de duur van de in dat artikel bedoelde **bijzondere omstandigheden**.

- [Artikel 4.14, eerste lid WSF 2000](#)

Indien een deelnemer als direct gevolg van bijzondere omstandigheden van tijdelijke aard niet in staat is binnen de diplomatermijn beroepsonderwijs met goed gevolg het afsluitend examen van een opleiding niveau 3 of 4 te behalen, wordt deze **termijn verlengd** met de duur van die **bijzondere omstandigheden**.

- [Artikel 4:14, tweede lid WSF 2000](#)

Indien een deelnemer als direct gevolg **van bijzondere omstandigheden** van structurele aard niet in staat is binnen de diplomatermijn beroepsonderwijs met goed gevolg het afsluitend examen van een opleiding niveau 3 of 4 te behalen, wordt deze **termijn**, op aanvraag, **verlengd** met 5 jaren. Onder bijzondere omstandigheden van structurele aard kunnen in ieder geval worden verstaan functiebeperking of chronische ziekte.

- [Artikel 5.16 WSF 2000](#)

1. Indien een student als direct gevolg van **bijzondere omstandigheden** van tijdelijke aard niet in staat is binnen de diplomatermijn hoger onderwijs met goed gevolg het afsluitend examen te behalen, wordt deze **termijn verlengd** met de duur van die bijzondere omstandigheden.

2. Indien een student als direct gevolg van **bijzondere omstandigheden** van structurele aard niet in staat is binnen de diplomatermijn hoger onderwijs met goed gevolg het afsluitend examen te behalen, wordt deze **termijn**, op aanvraag, **verlengd** met 5 jaren. Onder bijzondere omstandigheden van structurele aard kunnen in ieder geval worden verstaan functiebeperking of chronische ziekte.

3. Indien een student als direct gevolg van **bijzondere omstandigheden** van structurele aard niet in staat is binnen de diplomatermijn hoger onderwijs of binnen de, op grond van het tweede lid, verlengde diplomatermijn hoger onderwijs met goed gevolg het afsluitend examen te behalen, wordt de aan hem toegekende prestatiebeurs hoger onderwijs **omgezet in een**

gift.

4.(...)

5. Onze Minister stelt op aanvraag van de student vast of er sprake is van bijzondere omstandigheden in de zin van dit artikel. De **bijzondere omstandigheden** kunnen uitsluitend worden aangetoond door **gedagtekende verklaringen van een arts** en de natuurlijke persoon of het bestuur van de rechtspersoon van de **onderwijsinstelling** waar hij is ingeschreven. Indien de bijzondere omstandigheden uitsluitend van niet-medische aard zijn, volstaat een gedagtekende verklaring van de natuurlijke persoon of het bestuur van de rechtspersoon van de onderwijsinstelling waar de student is ingeschreven.

Wet tegemoetkoming onderwijsbijdrage en schoolkosten

Generieke hardheidsclausule

- [Artikel 11.4 WTOS](#)

1 Onze Minister kan voor bepaalde gevallen de wet buiten toepassing laten of daarvan **afwijken** voorzover toepassing gelet op het belang dat deze wet beoogt te beschermen, zal leiden tot een **onbillijkheid van overwegende aard**.

2 Het eerste lid is niet van toepassing op:

- a. het begrip partner,
- b. het begrip toetsingsinkomen,
- c. het begrip vreemdeling, en
- d. artikel 1.8.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De WTOS kent geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Schulden

Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Generieke hardheidsclausule

De WGS bevat geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

In de wet zoals die zal gelden per 1 januari 2021 staat een uitzonderingsbepaling voor schuldhulpverlening aan persoon die geen inwoner is van de gemeente:

- Artikel 3, vijfde lid Wgs

In bijzondere omstandigheden kan het college, zo nodig in overleg met het college van een andere gemeente, ook **schuldhulpverlening** aan een persoon **geven** als die geen inwoner is. Voor de toepassing van deze wet wordt deze persoon gelijkgesteld met een inwoner.

Faillissementswet

Wet schuldsanering natuurlijke personen en breed en smal moratorium

Generieke hardheidsclausule

De onderdelen WSNP en moratorium van de Faillissementswet kennen geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De onderdelen WSNP en moratorium van de Faillissementswet kennen geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek ((Bescherdings)bewind)

Generieke hardheidsclausule

Het onderdeel (bescherdings)bewind van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

Het onderdeel (bescherdings)bewind van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek kent geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (beslagvrije voet)

Generieke hardheidsclausule

Het onderdeel beslagvrije voet van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

Het onderdeel beslagvrije voet van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering kent geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Status

Wet inburgering

Generieke hardheidsclausule

De Wet inburgering kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wet inburgering kent geen specifieke afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen.

Wet inburgering 2021 (beoogde ingangsdatum 01-07-2021)

Generieke hardheidsclausule

De Wet inburgering 2021 kent geen generieke hardheidsclausule

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- **Artikel 5, tweede lid Wet inburgering**

Onze Minister **ontheft** de inburgeringsplichtige voorts van de inburgeringsplicht als het de inburgeringsplichtige, gelet op **bijzondere individuele omstandigheden** die hem niet kunnen worden verweten, onmogelijk of uiterst moeilijk is om te voldoen aan de inburgeringsplicht.

Vreemdelingenwet 2000

Generieke hardheidsclausule

De Vreemdelingenwet 2000 kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 2p, tweede lid Vreemdelingenwet 2000](#)

Onze Minister kan in afwijking van het eerste lid een **machtiging tot voorlopig verblijf verlenen** indien daarmee een **wezenlijk Nederlands belang** is gediend of **klemmende redenen van humanitaire aard** daartoe nopen dan wel het belang van de internationale betrekkingen de verlening van een machtiging tot voorlopig verblijf vordert.

Wet arbeid vreemdelingen

Generieke hardheidsclausule

De Wet arbeid vreemdelingen kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wet arbeid vreemdelingen kent geen afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen.

Strafrecht etc.

Wetboek van strafvordering (Vordering benadeelde partij)

Generieke hardheidsclausule

Het onderdeel 'vordering benadeelde partij' kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 6:2:4, eerste lid WvSv](#)
Onze Minister kan in **uitzonderlijke gevallen** op verzoek van de betrokkene, het openbaar ministerie of ambtshalve de **tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf tijdelijk onderbreken**. Deze onderbreking duurt niet langer dan noodzakelijk. Aan vreemdelingen die op grond van [artikel 6:2:10, derde lid, onder c](#), niet in aanmerking komen voor voorwaardelijke invrijheidstelling, kan strafonderbreking voor onbepaalde tijd worden verleend.
- [Artikel 6:3:3, eerste lid WvSv](#)
Indien de tot een taakstraf veroordeelde niet aanvangt met de taakstraf, geen medewerking verleent aan het vaststellen van zijn identiteit of het openbaar ministerie van oordeel is dat de veroordeelde de opgelegde taakstraf niet naar behoren verricht of heeft verricht, wordt **vervangende hechtenis toegepast, tenzij dit wegens uitzonderlijke omstandigheden** die zich na het opleggen van de taakstraf hebben voorgedaan, zou leiden tot een onbillijkheid van zwaarwegende aard.
- [Artikel 6:3:10, eerste lid WvSv](#)
Indien de tot een taakstraf veroordeelde niet aanvangt met de taakstraf, geen medewerking verleent aan het vaststellen van zijn identiteit of het openbaar ministerie van oordeel is dat de veroordeelde de opgelegde taakstraf niet naar behoren verricht of heeft verricht, wordt **vervangende jeugddetentie of hechtenis toegepast, tenzij dit wegens uitzonderlijke omstandigheden** die zich na het opleggen van de taakstraf hebben voorgedaan, **zou leiden tot een onbillijkheid van zwaarwegende aard**. Het openbaar ministerie geeft hiervan kennis aan de veroordeelde en de raad voor de kinderbescherming.

Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wet Mulder)

Generieke hardheidsclausule

De Wet Mulder kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 22, vierde lid Wav](#)
De officier van justitie kan de **inning** van een opgelegde administratieve sanctie laten **eindigen**, indien hij van oordeel is dat met de voortzetting daarvan **geen redelijk doel wordt gediend**.

Wegenverkeerswet 1994

Generieke hardheidsclausule

De Wegenverkeerswet 1994 kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

De Wegenverkeerswet 1994 kent geen afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

Belastingen

Algemene wet inzake rijksbelastingen

Generieke hardheidsclausule

- [Artikel 63 Algemene wet inzake rijksbelastingen](#)

Onze Minister is bevoegd voor **bepaalde gevallen** of groepen van gevallen tegemoet te komen aan **onbillijkheden van overwegende aard**, welke zich bij de toepassing van de belastingwet mochten voordoen.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 66 Algemene wet inzake rijksbelastingen](#)

Van de bij beschikking opgelegde bestuurlijke boete kan door Onze Minister **gehele of gedeeltelijke kwijtschelding** worden verleend.

Wet op de inkomstenbelasting 2001

Generieke hardheidsclausule

Het onderdeel inning belastingen / boetes van de Wet op de inkomstenbelasting 2001 kent geen generieke hardheidsclausule.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

Het onderdeel inning belastingen / boetes van de Wet op de inkomstenbelasting 2001 kent geen specifieke afwijkingsbevoegdheden.

Overig

Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen

Generieke hardheidsclausule

- [Artikel 47 Awir](#)
 1. Onze Minister is bevoegd in overeenstemming met Onze Ministers die het aangaat voor bepaalde gevallen of groepen van gevallen beleidsregels te geven om **tegemoet te komen aan onbillijkheden van overwegende aard**, die zich bij de **toepassing van deze wet**, de daarop berustende bepalingen of een inkomensafhankelijke regeling mochten voordoen.
 2. Onze Minister is bevoegd in overeenstemming met Onze Ministers die het aangaat bij ministeriële regeling voor groepen van gevallen tegemoet te komen aan **onbillijkheden van overwegende aard**, die zich bij de toepassing van [artikel 7, derde of vierde lid](#), of bij de **toepassing van artikel 2a, eerste lid, van de Wet op de zorgtoeslag** of [artikel 1, vierde lid, van de Wet op het kindgebonden budget](#) mochten voordoen.
 3. Het ontwerp van een krachtens het tweede lid vast te stellen ministeriële regeling wordt aan beide Kamers der Staten-Generaal overgelegd. De ministeriële regeling wordt niet eerder vastgesteld dan twee weken na de overlegging van het ontwerp. Indien binnen die termijn door of namens een van de Kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een van de Kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp van de ministeriële regeling bij wet wordt geregeld, wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend en wordt de ministeriële regeling niet vastgesteld.

Afwijkingsbevoegdheid in bijzondere gevallen

- [Artikel 13b, tweede lid Awir](#)

De voor een belanghebbende **nadelige gevolgen** van een beschikking als bedoeld in het eerste lid mogen **niet onevenredig** zijn in verhouding tot de met die beschikking **te dienen doelen**.
- [Artikel 49 Awir](#)
 1. In gevallen waarin **toepassing van deze wet**, de daarop berustende bepalingen of de [Wet kinderopvang](#) bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag, bedoeld in de Wet kinderopvang, heeft geleid tot **onbillijkheden van overwegende aard** die voortkomen uit de hardheid van de toepassing die voor 23 oktober 2019 werd gegeven aan het wettelijke systeem, welke onbillijkheden zodanig zijn dat het overduidelijk onredelijk is deze voor rekening van de belanghebbende te laten, is Onze Minister bevoegd in overeenstemming met Onze Ministers die het aangaat bij beschikking een hardheidstegemoetkoming toe te kennen.
 2. Toekenning van de hardheidstegemoetkoming, bedoeld in het eerste lid, geschiedt op een voor 1 januari 2024 aan de Belastingdienst/Toeslagen gedaan verzoek van de belanghebbende die geen beroep kan doen op herziening van de beschikking tot vaststelling of tot terugvordering omdat vijf jaren zijn verstreken na de laatste dag van het berekeningsjaar waarop die beschikking betrekking heeft en een jaar na de dagtekening van de beschikking tot toekenning van de tegemoetkoming, bedoeld in [artikel 14](#), is verstreken.
 3. De hardheidstegemoetkoming betreft de voor de belanghebbende **nadelige gevolgen** van de beschikking tot vaststelling of tot terugvordering, bedoeld in het tweede lid, voor zover die **onevenredig** zijn in verhouding tot de met die beschikking te dienen doelen. De onevenredigheid van die gevolgen wordt weggenomen door het vaststellen van de beschikking tot toekenning van de hardheidstegemoetkoming overeenkomstig:
 - a. herziening van de beschikking tot vaststelling waarbij het recht op kinderopvangtoeslag per berekeningsjaar wordt vastgesteld naar rato van het bedrag aan kosten van kinderopvang waarvan aannemelijk is dat het tijdig is betaald, of;
 - b. herziening van de beschikking tot terugvordering onder bijzondere omstandigheden.

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

(Uitgewerkt in Artikel 9b Uitvoeringsregeling Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen.)

4. Bij toekenning van de hardheidstegemoetkoming, bedoeld in het eerste lid, wordt de beschikking tot vaststelling of tot terugvordering, bedoeld in het tweede lid, niet herzien.

5. De hardheidstegemoetkoming, bedoeld in het eerste lid, wordt slechts toegekend indien het verzoek betrekking heeft op een of meer beschikkingen tot vaststelling of tot terugvordering die in totaal hebben geleid tot een terug te vorderen bedrag van ten minste € 1.500 per berekeningsjaar.

6. De hardheidstegemoetkoming, bedoeld in het eerste lid, bedraagt hetgeen zou worden uitbetaald of verrekend bij herziening van een beschikking tot vaststelling of tot terugvordering indien de termijnen, bedoeld in het tweede lid, waarbinnen herziening mogelijk is, niet zouden gelden. Ingeval over een berekeningsjaar rente als bedoeld in [artikel 29](#) in rekening is gebracht, wordt bij het vaststellen van de hardheidstegemoetkoming die rente voor zover betaald of verrekend naar evenredigheid herzien.

7. De hardheidstegemoetkoming, bedoeld in het eerste lid, blijft achterwege voor zover op andere wijze in een compensatie, herziening, hardheidstegemoetkoming, O/GS-tegemoetkoming of vergoeding ter zake van de **onbillijkheden van overwegende aard**, bedoeld in het eerste lid, is of wordt voorzien.

8. Op de uit te betalen hardheidstegemoetkoming, bedoeld in het eerste lid, is [artikel 30](#) van overeenkomstige toepassing.

9. De beschikking tot toekenning van de hardheidstegemoetkoming, bedoeld in het derde lid, wordt vastgesteld binnen een termijn van zes maanden na ontvangst van het verzoek, bedoeld in het tweede lid. Deze termijn kan eenmaal met maximaal zes maanden worden verlengd.

10. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld voor de toepassing van het eerste tot en met negende lid.

11. Het ontwerp voor een krachtens het tiende lid vast te stellen ministeriële regeling wordt aan beide Kamers der Staten-Generaal overgelegd. De ministeriële regeling wordt niet eerder vastgesteld dan twee weken na de overlegging van het ontwerp. Indien binnen die termijn door of namens een van de Kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een van de Kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het onderwerp van de ministeriële regeling bij wet wordt geregeld, wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend en wordt de ministeriële regeling niet vastgesteld. Dit lid geldt niet ten aanzien van de eerste vaststelling van de ministeriële regeling.

▪ [Artikel 49a Awir](#)

In bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen gevallen kan onder bij of krachtens die algemene maatregel van bestuur te stellen regels op een voor 1 januari 2024 aan de Belastingdienst/Toeslagen gedaan verzoek van de belanghebbende een **bijzondere tegemoetkoming worden toegekend** indien sprake is van **een bijzonder schrijnend geval** waarin toepassing van deze wet, de daarop berustende bepalingen of de [Wet kinderopvang](#) bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag, bedoeld in de Wet kinderopvang, heeft geleid tot ernstige onbillijkheden van overwegende aard, die zich hebben voorgedaan bij een beschikking tot vaststelling of tot terugvordering inzake de kinderopvangtoeslag, dan wel bij het niet toekennen van een persoonlijke betalingsregeling vanwege de onterechte kwalificatie opzet of grove schuld van de belanghebbende of diens partner ten aanzien van het ontstaan van de terugvordering inzake de kinderopvangtoeslag, welke onbillijkheden zodanig zijn dat het overduidelijk onredelijk is deze voor rekening van de belanghebbende te laten en waarvoor andere compensaties, herzieningen, hardheidstegemoetkomingen, O/GS-tegemoetkomingen of vergoedingen ter zake van die onbillijkheden niet voldoende zijn. De voordracht voor een krachtens dit lid vast te stellen algemene maatregel van bestuur wordt niet eerder gedaan dan twee weken nadat het ontwerp aan beide Kamers der Staten-Generaal is overgelegd. Indien binnen die termijn door of namens een van de Kamers of door ten minste een vijfde van het grondwettelijk aantal leden van een van de Kamers de wens te kennen wordt gegeven dat het

Hardheidsclausules ten behoeve van maatwerk, Stimulansz
Product van het Programma Maatwerk voor Multiprobleemhuishoudens

onderwerp van de algemene maatregel van bestuur bij wet wordt geregeld, wordt een daartoe strekkend voorstel van wet zo spoedig mogelijk ingediend.

- [Artikel 49c, eerste lid Awir](#)

Op een voor 1 januari 2024 aan de Belastingdienst/Toeslagen gedaan verzoek van de belanghebbende kan een O/GS-tegemoetkoming worden toegekend indien sprake is van een geval waarin toepassing van deze wet, de daarop berustende bepalingen of de [Wet kinderopvang](#) bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag, bedoeld in de Wet kinderopvang, heeft geleid tot **onbillijkheden van overwegende aard**, die zich hebben voorgedaan bij het **niet toekennen van een persoonlijke betalingsregeling** vanwege de **onterechte kwalificatie** als opzet of grove schuld van de belanghebbende of diens partner ten aanzien van het ontstaan van de terugvordering inzake de kinderopvangtoeslag, welke onbillijkheden zodanig zijn dat het **overduidelijk onredelijk** is deze voor rekening van de belanghebbende te laten.